

4. Жаботинська С. А. Посесивна конструкція і концептуальні трансформи / С. А. Жаботинська // Мова. Людина. Світ : До 70-річчя проф. М. П. Кочерги : зб. наук. ст. / За ред. О. О. Тараненка. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2006. – С. 178–192.
5. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1987. – 262 с.
6. Перлина Ю. Г. Композиционно-стилистическая структура эпиграммы как тип текста (на материале немецких эпиграмм 17–20 вв.): дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Юлия Георгиевна Перлина. – Днепропетровск, – 1995. – 174 с.
7. Слышкин Г. Г. Лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г. Слышкин. – М. : Academia, 2000. – 139 с.
8. Темерьян Т. Ю. О некоторых дискуссионных вопросах теории прецедентности / Т. Ю. Темерьян // Вестн. Северо-Осетин. гос. ун-та им. К. Л. Хетагурова. – 2008. – № 4. – С. 38–44.
9. Langacker R. W. Cognitive Grammar. A basic introduction / Ronald W. Langacker. – New York : Oxford University Press. – 2008–562 p.

Джерело ілюстративного матеріалу

10. English Epigrams / Selected and arranged with introduction, notes, and notices of the epigrammatists by W. Davenport Adams. – London : George Routledge and Sons. – 1878–422 p.

Статтю подано до редколегії
12.03.2012 р.

УДК 811.111'371

А. В. Прокопенко – аспірант Сумського державного університету

Тактика дискредитації опонента vs тактики героїзації

Роботу виконано на кафедрі теорії та практики перекладу СумДУ

У науковій розвідці представлено зіставний аналіз двох протилежних комунікативно-мовленнєвих тактик політичних діячів – тактики дискредитації опонента й тактики героїзації, що створюють суперечливий мовленнєвий образ політика.

Ключові слова: комунікативно-мовленнєві тактики, імідж політдіяча, медіаполітичний дискурс.

Прокопенко А. В. Тактика дискредитации оппонента vs тактики героизации. В статье представлен сопоставительный анализ двух противоположных коммуникативно-речевых тактик политических деятелей – тактики дискредитации оппонента и тактики героизации, которые создают противоречивый речевой образ политика.

Ключевые слова: коммуникативно-речевые тактики, имидж политдеятеля, медиаполитический дискурс.

Prokopenko A. V. Opponents' Discredit Tactic vs Heroization Tactic. This scientific investigation presents comparative analysis of two opposite politicians' speech tactics – opponents' discredit tactic and heroization tactic, which construct discrepant speech image of politicians.

Key words: communicative speech tactics, politician's image, mediapolitical discourse.

Постановка наукової проблеми та її значення. Медіаполітичний дискурс – новий, але вже достатньо вивчений феномен сучасного політичного буття. Учені активно досліджують різнобічні типології, методики та матеріал цієї парадигми. Водночас проблема креації цілісного образу політичного діяча з урахуванням усіх її аспектів є маловивчена, зокрема комунікативно-мовленнєві стратегії політика прагматичної спрямованості, що й визначає **актуальність** дослідження.

Аналіз основних досліджень із цієї проблеми показує всемасштабність, популярність та важливість вивчення цих питань. Щодо побудови іміджу політдіяча, то в науковому доробку відомі роботи й зарубіжних (К. Абашкіної, А. Ковлера, Т. Лебедевої, К. Плешакова, Л. Преснякової, М. Спілейна, Е. Семпсона, Р. Фішера, А. Цуладзе, В. Шепеля та інших), і вітчизняних учених (В. Бебика,

Д. Видріна, В. Королько, І. Кресіної, В. Литвина, Н. Лікарчука, М. Михальченка, О. Петрова, А. Пойченка, Г. Почепцова й інших). Щодо вивчення комунікативно-мовленневих стратегій, то відомі праці С. Виноградова, С. Дацюк, В. Паращук, Г. Почепцова, І. Самаріної, О. Семенюк, А. Станкевич-Шевченко (комунікативні стратегії) та А. Габідуліної, Т. А. ван Дейка, О. Іссерс, О. Малої (мовленнєві стратегії). У цій статті використовуємо термін В. Чернявської «комунікативно-мовленнєва стратегія» як інтегроване поняття, яке дослідниця трактує «нерозривну єдність мовленневих, пізнавальних та комунікативних дій» [5, 46].

Мета цієї розвідки – протиставлення тактики дискредитації опонента й тактики героїзації, що створюють суперечливий мовленнєвий образ політичного діяча. Відповідно до цієї мети, розв'язується низка конкретних завдань, а саме: розкриття сутності поняття *імідж політдіяча*; окреслення домінуювальних характеристик комунікативно-мовленнєвої стратегії політика; зіставлення двох протилежних тактик політдіячів, тобто тактики дискредитації опонента й тактики героїзації. *Матеріалом* вивчення є спічі президента США Б. Обами, його опонентів, узяті з текстів політичних інтерв'ю американських Інтернет-сайтів новин.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Активний розвиток медіаполітичного дискурсу дає змогу, з одного боку, подивитися на зв'язок медіа та політики, а з іншого – ставить перед дослідниками низку проблем стосовно цієї парадигми досліджень. Одна з них – формування позитивного цілісного мовленнєвого образу політичного діяча, що є головним стратегічним напрямом сучасної Загалом політичний образ, або імідж – це своєрідне відображення суспільного уявлення про ідеальне втілення певної соціальної ролі, набір стверджень і уявлень у виборців про конкретного політика через узагальнення та емоційні переживання [2, 168]. Імідж політичного діяча завжди є цілеспрямованим, тобто створюється з певною метою, оскільки здатен впливати на свідомість, емоції, дії та вчинки і окремих індивідів, і широких верств населення. Є велика кількість таксономій складників формування політичного образу. Одну з них пропонує російська дослідниця Преснякова Л., яка виокремлює чинники формування політичного образу в такі групи: об'єктивні (чинники, які можна зарахувати до об'єкта сприйняття, тобто влади); комунікативні (чинники, зумовлені процесом розуміння та оцінки влади); ситуативні (соціальний, економічний та політичний контексти, у яких здійснюється сприйняття); суб'єктивні (чинники пов'язані з психологічними особливостями індивіда) [3, 136]. Вагоме значення в формуванні цілісного образу політдіяча має мовленнєвий аспект, а саме застосування політиком у своїх спічах комунікативно-мовленневих стратегій, спрямованих на зміну певної соціально-індивідуальної позиції електорату.

Різноманітні підходи до вивчення класифікацій комунікативно-мовленневих стратегій засвідчують їх незавершеність, різні методи аналізу та постійне вдосконалення. У роботі загальну комунікативно-мовленнєву персуазивну стратегію поділяємо на конфліктні та неконфліктні стратегії. До конфліктних стратегій зараховуємо тактику незгоди, ухилення від відповіді (А. П. Чуріков), дискредитації опонента (О. Гайкова), до неконфліктних стратегій – тактику згоди (А. П. Чуріков), обіцяння, самореклами (О. Гайкова), аргументативну (Т. Трет'якова), амальгамування/інтеграції та героїзації (О. Філінський).

Проаналізуємо тактику дискредитації опонента, що полягає у використанні одним політиком мовленневих дій, мета яких – «викликати недовіру, сумніви у позитивних якостях» [1, 51] іншого політика, яку реалізують такі мовленнєві дії (ґрунтуючися на класифікації О. В. Гайкової, додамо ще два способи реалізації тактики дискредитації опонента):

1. Критика та компрометація дій опонента (один політик критикує та компрометує дії свого опонента):

Інтерв'юєр (Amanpour): Talking about fiscal issues, President Obama is going to be making a big speech towards a joint session of Congress this week. Do you expect him to make any proposals that will win Republican support?

Політик (J. DeMint): Well, I'm frankly, very tired of speeches. I don't want to be disrespectful to the president, but what I want to see is something in writing and that the Congressional Budget Office tells us what it's going to cost so that we can not only read it ourselves, but the American people can read it. Speeches, we've found, are not very similar to the actual legislation [7].

2. Звинувачення опонента (один політик звинувачує іншого з будь-якого приводу):

Інтерв'юєр (S. Hannity): Last question on the economy, we got to take a break. Can you -- what would you do to get gas prices down? Every American out there

Політик (N. Gingrich): *I would reverse Obama's entire pattern of being anti- American energy. I would start by saying drill here. Drill now. Pay less. I would go out on shale gas. I would go out on offshore oil. I would go out and encourage other developments. I would also encourage flex fuel cars [2].*

3. Навішування ярликів (створює максимально негативний образ опонента в очах електорату):

Інтерв'юєр (S. Hannity): *You are describing a choice election in an environment where you said to me on this program once that, you think don't underestimate President Obama, he will be difficult to beat.*

Політик (N. Gingrich): *He will be. Because first of all, he is going to say whatever he needs to, to win. Second, he's going to have all of the advantages of the mainstream media, he's going to have all the advantages of left-wing billionaires like George Soros. He's going to have all the advantages of the Hollywood crowd. And they are going to go out and they're going to have all the advantages of the unions. And so, they are going to try to raise a billion dollars for a very practical reason. He can't afford to run in a fair election [2].*

4. Опосередкований натяк на негативні дії опонента (оскільки безпосереднє звинувачення та погрози на адресу суперника не завжди знаходять відгуки серед потенційних американських виборців, то політик опосередковано натякає на негативні дії опонента):

Інтерв'юєр (The Huffington Post): *President Obama -- what's the most tone-deaf thing you've heard him say recently?*

Політик (M. Romney): *«It could be worse.» When the president's characterization of our economy was «it could be worse», it reminded me of Marie Antoinette: «Let them eat cake.» This is not a time to be talking about «it could be worse». This is a time to recognize that things should be better [4].*

5. «Передбачення» майбутнього виборців (політичний діяч говорить про негативні наслідки в майбутнього в разі обрання електоратом його опонента або необрання його особисто):

Інтерв'юєр (J. Harwood): *But are you saying that your comments about that are kind of a joke? Or do you seriously have unresolved questions like Donald Trump has about them?*

Політик (R. Perry): *I don't have a clue about where the President – and what this – birth certificate says. But it's also a great distraction. I'm not distracted by it. If those of you in the media want to talk about it that's fine, but I hope what you'll really get focused on is how are we going to get this country back on track. Because if we don't, America's next generation is not going to have as good a future as what we had, and that's what I'm concerned about. I know how to do that [1].*

6. Надання самостійного вибору (полягає в розкритті істинного значення дій, які збирається здійснити опонент, і, так би мовити, спрямування виборців на правильного вибору)

Інтерв'юєр (S. Hannity): *... And I guess the first obvious question really is, why do you want to be the next president?*

Політик (N. Gingrich): *... And that we have to win the argument that President Obama has the wrong policies and they lead to the wrong outcomes. And that's pretty straight forward. Nine percent unemployment's wrong outcome. Two trillion dollars in deficit is the wrong outcome. Having the largest federal debt in history is the wrong outcome. Telling the Brazilians they should drill while we don't drill is the wrong outcome. ...And so, I think that we are going to have a very clear, very vivid choice. And my job is to try to offer the American people a genuine sense that with the right solutions and the right approaches, this country can take off again and we could have a 20 or 30 year period of extraordinary opportunity [2].*

7. Диверсія проти опонента (політик говорить не про суть справи, а обговорює особистість, наміри опонента, оцінює його вчинки та докази):

Інтерв'юєр (The Huffington Post): *Unemployment is at 8.6 percent. That's actually the lowest since his third month in office. What do you think it'll be -- roughly speaking, just from the general trends you see – next fall? And if it's a continued downward trend line, even if it's three or four points, does that complicate your ability to make your point about the economy?*

Політик (M. Romney): *This has been already the worst recovery since Hoover. And he may say it's kept getting better and try to take credit for the fact that the economy recovered, but the economy will always recover. We've never gone into permanent recession or depression. The economy will come back after recession. The question is, «Did he help it or hurt it?» Did he prolong the pain, or did he reduce the pain? And the truth is he made things harder to recover. He made more people suffer longer. And I will point out that his policies have not helped America get back on track or helped Americans get jobs again [4].*

8. Зневага до опонента (політичний діяч зневажливо оцінює дії та вчинки свого опонента):

Інтерв'юєр (Steven): And at the same time the Obama administration has spoken very often about even-handedness.

Політик (N. Gingrich): And the Obama administration has consistently... I think they actually lie to themselves. I don't think they lie to American people. I think they believe the stuff they say. But it is so out of touch with reality, that it would be like taking your child to the zoo and explaining that a lion is a bunny rabbit, and was really OK to get in the cage and play with the bunny rabbit, and then you were shocked that the lion ate the.. your.. I mean, that's how far out of touch with reality the Obama administration is [5].

10. Опосередкована «оцінка» дій опонента (політик завуальовано висловлює своє ставлення до дій опонента, щоб приховати справжнє ставлення до нього):

Інтерв'юєр (S. Hannity): ... And today, you actually announced online, Twitter, Facebook, all these things. A lot has changed.

Політик (N. Gingrich): A lot has changed.... And the reason that I came here tonight to announce that I am a candidate for president of the United States is because I think if you apply the right principles to achieve the right results, that we can win the future together. And I don't think that having a president who applies the wrong principles and gets the wrong results is going to lead to winning the future. I think that in fact will lead us to lose the future [2].

11. Оборона (захищаючи свою особистість, політичний діяч нетактовно висловлюється про свого опонента):

Інтерв'юєр (Tapper): ... what do you say when a member of the congressional Black Caucus says that she doesn't know what strategy is for unemployment. This is a big ally of the president's.

Політик (Axelrod): ... But we've got to move the entire country forward, Jake, not just one community. And he (Obama) is focused on doing that. And we can do that if we get some cooperation on anything while the country's waiting for action [6].

12. Зображення негативних морально-етичних якостей опонента:

Інтерв'юєр (S. Hannity): ... And we already saw – the president actually said about Paul Ryan's plan that kids with Down syndrome and autism and old people have to, quote, « fend for themselves». How do you, you know, get people to buy into it.

Політик (N. Gingrich): ... Let me say first of all, President Obama should be ashamed of himself. For the president of the United States, a year and a half before an election to deliberately use dishonest scare tactics, demeans the United States of America. He said things about Paul Ryan's budget that were falsehoods. And he said things that were deliberately divisive. He did the same in El Paso on immigration [2].

Вищенаведені приклади дають підставу констатувати, що у своїх спічах офіційні кандидати на посаду президента США 2012 року, маючи на меті корисливі цілі, намагаються в будь-який спосіб створити негативний імідж Президентів США – Б. Обамі, й тим самим на його тлі позиціонують себе з найкращого боку. Для цього вони застосовують різноманітні комунікативно-мовленнєві тактики маніпулювання суспільною свідомістю, що допомагають їм здобути найбільшої кількості прихильників серед виборців, які не задоволені політикою президента.

На противагу конфліктній комунікативно-мовленнєвій тактиці дискредитації опонента доцільним є аналіз мовленнєвих актів неконфліктної стратегії в межах *тактики героїзації*, яка полягає в тому, що політичний діяч наділяє себе або іншого політичного діяча рисами героя. У цій тактиці постулюється основний тезис – «я/він – хороший» [4, 83]. Запропонована тактика втілюється за допомогою локуції в мовленнєвих актах:

1. Високих морально-етичних якостей:

Інтерв'юєр (S. Kroft): But they're not happy with the way you're doing your job. You've got 75 % of the people in the country think it's headed in the wrong direction, 75 %. And 54 % don't think that you deserve to be reelected. I mean, those are not good numbers with 11 months to go before the election.

Політик (B. Obama): Well look, we've gone through an incredibly difficult time in this country. And I would be surprised if the American people felt satisfied right now. And as long as I'm President, I'm gonna be held responsible, in some fashion, to fix the problem [3].

2. Діяльності в інтересах народу або реалізація суспільно прийнятних цінностей:

Інтерв'юєр (A. Marr): ...You had a tough time in the Congressional elections. And you have the second presidential election looming.

Політик (B. Obama): ...And so we are very proud of what we did with Bin Laden. We're proud of what we've done on the security side. But what really matters to the mom or dad in Toledo, Ohio, or Pensacola, Florida is... the economy. And so that has to be our number-one focus [9].

3. Високої професійної компетентності:

Інтерв'юєр (M. E. Salinas): Republicans are also criticizing you saying that you are campaigning instead of governing. Now as an incumbent, you have the right to campaign for your re-election. But how will people be able to differentiate between your campaigning and your governing?

Політик (B. Obama): Well, you know, the truth of the matter is, is that I think a lot of commentators have said that I spent most of my first three years not doing a lot of politics, 'cause we were so busy with policy. And you know, my general instinct is to focus on doing my job because my attitude is, if I'm doing my job well, people will recognize it, and the politics will follow.... You know, there were politics involved in that debate. But politics in the sense of how we are determining what's best for our country. And so I can't really separate these debates. What I'm trying to do is persuade as many members of Congress as possible, as well as the American people, that we're making progress [8].

4. Досягнення (в системі орієнтацій суспільних цінностей):

Інтерв'юєр (S. Kroft): ... I just wonder if you think that's effective to say, «it's those mean Republicans who are blocking me», when you've really gotten a lot done?

Політик (B. Obama): Well what we've gotten done I'm enormously proud of ... We just signed a series of trade agreements that potentially can create tens of thousands of jobs throughout this country so that we're starting to sell cars in South Korea and not just buy cars from South Korea [3].

5. Непримирності до порушників спільних цінностей:

Інтерв'юєр (A. Marr): And if you find another very high value target at the top of al-Qaeda, Mullah Omar or whoever it might be in Pakistani territory or other sovereign territory, would you do the same again?

Політик (B. Obama): Well I've always been clear to the Pakistanis. And I'm not the first administration to say this. That our job is to secure the United States. We are respectful of the sovereignty of Pakistan. But we cannot allow someone who is actively planning to kill our people or our allies' people we can't allow those kind of active plans to come to fruition without us taking some action [9].

6. Репрезентації реалій із позитивною оцінністю:

Інтерв'юєр (A. Marr): ...You had a tough time in the Congressional elections. And you have the second presidential election looming.

Політик (B. Obama): You know, my main concern day to day is how do we make sure the American economy is growing, how do we make sure the world economy is growing, how do we make sure that the people in this country who don't have jobs are able to find jobs that pay a living wage, and allow them to support their families... Most of my day-to-day work is consumed by how can we deliver on the promise of the American dream to ordinary people... [9].

Проілюстровані приклади засвідчують, що нинішній Президент США Б. Обама, на противагу заявам інших кандидатів на посаду президента, використовуючи різноманітні мовленнєві тактики, позиціонує себе як ідеального кандидата з позитивним політичним іміджем. У своїх спічах, застосовуючи мовленнєву тактику героїзації, він демонструє такі риси, як упевненість у своїх словах та діях, мудрість, віра в краще майбутнє, оптимізм; говорить про спільні цінності, виражається в емпатії та симпатії зі сторони масової аудиторії.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Зіставлення й аналіз двох протилежних тактик – тактики дискредитації опонента й тактики героїзації – підтверджують можливість творення інтегрованого мовленнєвого образу політичного діяча. З одного боку, політичні опоненти критикують дії, вчинки, слова свого конкурента, з іншого – головний кандидат на посаду президента країни самопрезентує та рекламує себе, говорить лише про позитивні реалії. Отже, відбувається суперечливе представлення образу політичного діяча, що створене за допомогою опозиційних мовленнєвих тактик, які допомагають конструювати цілісний мовленнєвий образ політика. Наступний крок у вивченні інтегрованого мовленнєвого образу політика – вивчення мовних одиниць, які сприяють реалізації комунікативно-мовленнєвих стратегій, що і є перспективою наступних досліджень.

Список використаної літератури

1. Иссерс О. С. Паша-«Мерседес», или речевая стратегия дискредитации / О. С. Иссерс // Вестн. Омск. ун-та. – 1997. – Вып. 2. – С. 51–54.

2. Почепцов Г. Г. Имидж: от фараона до президента / Г. Г. Почепцов. – Киев : Адеф-Украина, 2004. – 328 с.
3. Преснякова Л. А. Структура личного восприятия политической власти / Л. А. Преснякова // Полис. – 2000. – № 4. – С. 135–140.
4. Филинский А. А. Критический анализ политического дискурса предвыборных кампаний 1999 – 2000 гг : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Филинский Алексей Анатольевич. – Тверь, 2002. – 163 с.
5. Чернявская В. Е. Дискурс власти и власть дискурса: проблемы речевого воздействия: учеб. пособие / В. Е. Чернявская. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 136 с.

Список використаних джерел ілюстративного матеріалу

1. CNBC Transcript: CNBC's John Harwood with GOP Presidential Candidate Governor Rick Perry Today. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.nbcumv.com/mediavillage/networks/cnbc/pressreleases?pr=contents/press-release/2011/10/25/cnbc transcript1319549882624.xml>
2. Exclusive: Gingrich Comes Out Swinging Against Obama in First Interview as Presidential Candidate. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.foxnews.com/on-air/hannity/transcript/gingrich-comes-out-swinging-against-obama-after-announcing-presidential-bid/print#ixzz1mMXe7pfl>
3. Interview with President Obama. [Electronic resource]. – Access mode : http://www.cbsnews.com/2102-18560_162-57341024.html?tag=contentMain;contentBody
4. Mitt Romney Interview With The Huffington Post: Full Transcript. [Electronic resource]. – Access mode : http://www.huffingtonpost.com/2011/12/31/mitt-romney-interview-transcript_n_1177598.html
5. Newt Gingrich interview with Jewish Channel (Transcript). [Electronic resource]. – Access mode : http://www.washingtonpost.com/politics/newt-gingrich-interview-with-jewish-channel-transcript/2011/12/09/gIQAOWXriO_print.html
6. This Week' Transcript: Jon Huntsman, David Axelrod. [Electronic resource]. – Access mode : http://abcnews.go.com/Politics/week-transcript-jon-huntsman/story?id=14350219#.TrI.QXI_FpQ
7. This Week' Transcript: Sen. Jim DeMint. Sept.4, 2011. [Electronic resource]. – Access mode : http://abcnews.go.com/Politics/week-transcript-sen-jim-demint/story?id=14446776#.TrLOHnI_FpQ
8. Transcript: Univision interview with President Obama after State of the Union address. [Electronic resource]. – Access mode : <http://latinalista.com/2012/01/transcr>
9. ipt-univision-interview-with-president-obama-after-state-of-the-union-address
10. US «would repeat Bin Laden raid» on May 22, 2011. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bbc.co.uk/news/uk-13473065>

Статтю подано до редколегії
16.03.2012 р.

УДК 811.111'42-112

К. А. Рибаківа – аспірант Київського національного
лінгвістичного університету

Культурно-історичні доміанти Вікторіанської Англії доби Кримської війни: дискурсивний аналіз

*Роботу виконано на кафедрі англійської філології
факультету перекладачів КНЛУ*

У статті виведено основні культурно-історичні доміанти Вікторіанської Англії середини ХІХ ст. на основі праць учених-істориків і культурологів, художніх творів і літературно-історичних пам'яток періоду Кримської війни 1853–1856 рр.

Ключові слова: текст, дискурс, дискурсивний аналіз, контекст, Вікторіанська Англія, Кримська війна.

Рибаківа Е. А. Культурно-исторические доминанты Викторианской Англии периода Крымской войны: дискурсивный анализ. В статье выведены основные культурно-исторические доминанты Викторианской Англии середины ХІХ века на основе трудов ученых историков и культурологов, художественных произведений и литературно-исторических памятников периода Крымской войны 1853–1856 гг.

Ключевые слова: текст, дискурс, дискурсивный анализ, контекст, Викторианская Англия, Крымская война.